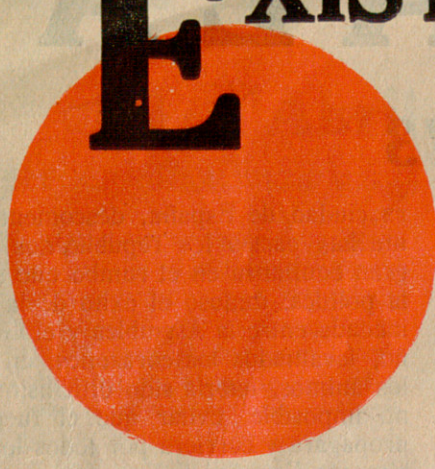

EXISTÍ UNA REPÚBLICA CATALANA EN 1641?

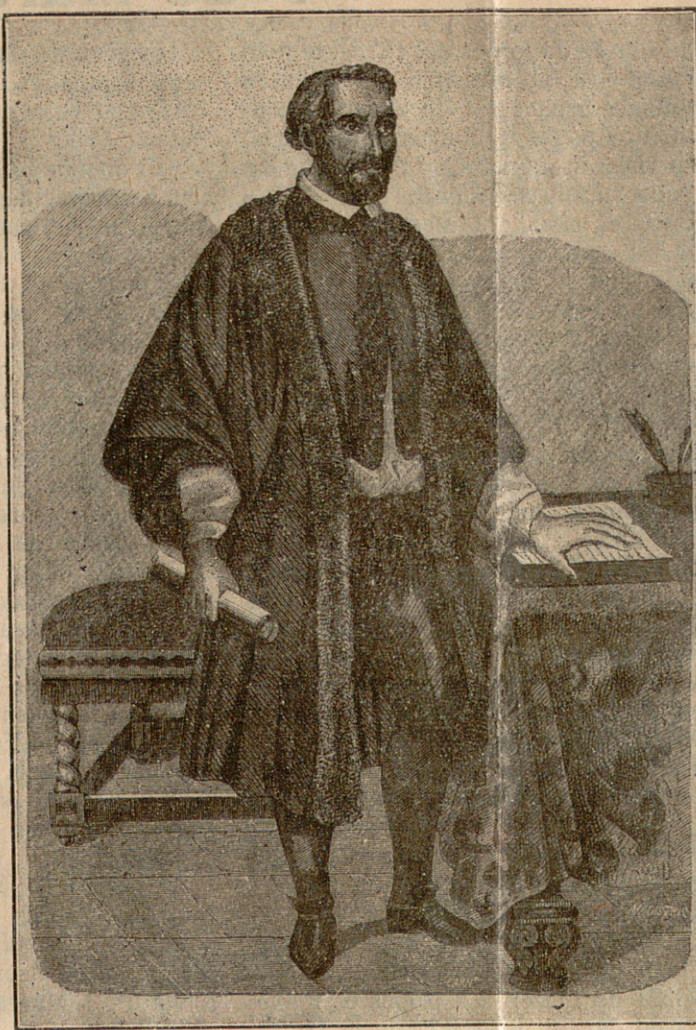

Es cert, com s'ha dit mantes vegades, que durant el mes de gener de 1641, fou proclamada la República Catalana, sota la presidència del canonge Pau Claris? Examinem-ho.

Amb motiu dels abusos del comte d'Olivares que aleshores regia els destins de tota la península (Portugal inclòs) en qualitat de favorit de Felip III (IV de Castella), esclatà la saginant revolta que la història coneix amb el nom de *Corpus de Sang*, i que fou l'inici de la *Guerra dels Segadors*. Fou amb motiu d'haver esclatat aquesta guerra que les autoritats catalanes pensaren en reclamar la protecció del rei de França que ho era Lluís XIII.

A l'efecte s'incien les gestions oportunes (1) i el resultat fou que Lluís XIII, des d'Amiens i amb data del 29 d'agost de 1640, escrivia a Mr. du Plessis Besançon, comissionant-lo per a què en nom d'ell es presentés als diputats,

PAU CLARIS

«...ab ple poder y autoritat per tractar en nom nostre ab los Deputats dels dits estats, pobles y paisos de Catalunya que tindran bastant poder dells per lo establiment de la republica que ells pretenen formar baix nostra proteccio.»

El dia 21 d'octubre del mateix any, Mr. du Plessis Besançon es presentava a la Generalitat per tal de donar compliment a la missió que li havia estat encomanada, fent a mans dels diputats un plec en el qual es contenien les bases sobre les quals havia de regir-se la protecció que el monarca francès dispensaria a la projectada república.

Presentada aquesta proposició a la Junta de Braços—la qual es trobava reunida des del 10 de setembre—fou acceptada amb lleugeres variants. Presentada la resolució dels Braços al Consell de Cent, fou igualment aprovada per aquest organisme.

Un dels apartats de les bases estatutàries que, en concepte de rehenes, per tal de garantir el compliment de les bases per part de Catalunya, nou persones elegides, tres per cada estament, haurien de traslladar-se a París. Aquest acord fou puntualment complert i el dia 10 de novembre, les persones designades empenien el camí de París. Heus aquí les paraules que en castellà els digué el Cardenal Richelieu en una entrevista que hi celebraren pocs dies després de la seva arribada:

«Mucho me pesa de los agravios que la Provincia de Catalunya recibe del Rey de España y de sus ministros; y assiurese la Provincia que el Rey la protegerà, auxiliará y favorecerá queriendo que sea república independiente y soberana, y así a determinado recebirles como a Embaxadores de República libre.»

De l'exposat es veu ben clarament que Catalunya es disposava a convertir-se en república. Examinem ara la proposició que com a conseqüència de les negociacions tingudes, presentaren els diputats a la Junta de Braços reunida el dia 16 de gener de 1641. Diu així:

«Lo Sr. de Plesis Besanson ha fet ostensió dels poders que el Rey christianissim li ha donats en orde a la assistència que desija fer a esta Provincia per sa conservatio, en los quals entre altres capitols li dona poder sa Magestat christianissima per admetrerla de baix sa proteccio ab que reduezca son govern a forma de republica ab los pactes y conditions que entre la Provincia y sa Mgt. christianissima se austaran.»

La resolució dels Braços fou:

«Que se accepte la proteccio y que de tot lo ques tractara en la Treinta sisena en raho dels pactes sen done raho als brassos y savi Consell de Cent.»

Donat compte d'aquest acord al Consell de Cent, aquest deliberà:

«Que perço se aderesca, com ara de present s'aderex, esta ciutat, a la deliberatio, presa lo die de ahir en los brassos generals tenguts en la casa de la Deputació acerca de acceptar la proteccio offereix lo Xphinissim Rey de Fransa al present Principat y Comtats de Rosselló y Cerdanya.»

Des d'aquest moment, doncs, quedaven explícitament acceptats els pactes que havien de fer de la Nació Catalana una república independent, Però heus ací que el dia 23 de gener a les set matí les campanes de la Seu tocaven a Cortis. Un cop reunits els Braços en el Saló de Sant Jordi del Palau de la Generalitat, el diputat eclesiàstic i president de la corporació, en Pau Claris, presentava a la consideració de la Junta la proposició que a continuació reproduïm fragmentàriament, digut a la seva molta extensió. Els fragments més interessants, són aquests:

«En la Junta de brassos tenguts als setze del corrent resolgue V. S. que acceptassem la proteccio que lo Sor. de Plessis Besançon nos offeri en nom de son Rey, ab que reduissem lo govern en forma de república ab los pactes y conditions que entre sa Magestat christianissima y lo Principat de Catalunya y Comtats de Rosselló y Cerdanya se concertarien, al que se aderi lo savi Consell de Cent als desset del mateix;...

...y avuy aquesta Provincia y ciutat estan tan exaustos, ques impossible sustentat larch temps los gastos de la guerra... lo qual no podem esperar sino de Sa Magestat Christianisma, y segons las notitias tenim, no se exposara a tant gran gasto ab la promptitut y fervor que la necessitat demana, si no es que la Provincia se pose a sa obediencia com ja en temps de Carlo magno ho feren nostres antepassats...»

Després de deliberar segons l'afor ho requeria, els Braços resolgueren:

«Ques fasse com esta proposat.»

Posada aquesta resolució en coneixement del Consell de Cent, aquest re-

solgué, després d'una llarga deliberació que no transcrivim per la seva molta extensió, adherir-se a la resolució presa per la Junta de Braços.

Per tot ço que fins ací hem exposat hom pot veure que ni la Generalitat ni el Consell de Cent, se sentien amb prou pit per resistir, confiats en les soles forces de Catalunya, la guerra, que sostenien amb Espanya; per això proclamaren Comte de Barcelona a Lluís XIII, de França, revocant l'acord pres set dies abans.

Però amb tot això, no s'entrevéu una resposta categòrica a la pregunta que encapçala aquestes ratlles, puix si bé és cert que en la seva sessió del dia 17, els Braços acordaren constituir la República Catalana, no consta en lloc que la proclamació hagués arribat a fer-se.

De totes maneres, nosaltres opinem que degut al fet tots temps reconegut, que Catalunya havia viscut sempre, durant l'època dels comtes-reis com una perfecta república i continuava vivint-hi l'any 1641, i atenet encara que en aquesta data, el Principat no obeïa ni a Felip IV de Castella, contra el qual estava en guerra, ni obeïa a Lluís XIII de França al qual encara no havia proclamat comte, hem de considerar que quan menys, del 17 al 23 de gener de 1641 existí la República Catalana. (2)

GABRIEL NOGUES PAHI

(1) Rovira i Virgili en el seu llibre *Pau Claris*, assegura que el dia 15 d'agost de 1640, se celebrà un tractat secret entre Catalunya i França. El mateix afirma Antoni Aulèstia i Pijoan en la seva *Història de Catalunya*.

(2) Compartim en això el criteri amb què el notable historiador Ferran de Sagarra clou el seu estudi *El Govern republicà de Catalunya en 1641*.

ELS DOS FRANCESC MACIÀ

Algú ha dit que aquest món està ple de coincidències. Volem remarcar-ne una.

En 1714, un dels cabdills que amb més braó sostenia la lluita contra la dinastia borbònica que intentava dominar la nostra terra —com de fet ho assolí— fou aquell brau patriota vigatà que hom coneixia per Bach de Roda. Aquest patriota, que morí en la forca a mans dels saions de Felip V, es deia Francesc Macià.

En 1931 era un altre Francesc Macià, el qui amb el seu gest arrogant i patriòtic, abatia aquesta maleixa dinastia borbònica, la grapa de ferro de la qual feia més de dos segles que planava damunt de la nostra terra.

Per a més palesar la coincidència volem remarcar que el Macià de 1714, militava en l'exèrcit de Carles III (l'Arxiduc d'Àustria) amb el gran de coronel i en 1931, recordant el grau que tenia en l'exèrcit espanyol quan se'n separà, la premsa europea —especialment la francesa i la belga— anomenaven el nou cabdill de Catalunya amb el títol de Coronel Macià.

Una escena de la revolta dels Segadors

FEDERALISME NACIONALISME

Aviat sortiran els fascicles

GASSOL!

Vós que foreu l'home de confiança de Francesc Macià;

Vós que l'acompanyareu sempre i combregàreu unànimament amb la seva doctrina;

Penseu que Catalunya us contempla i us demana que seguïu, tothora, les petjades de l'immortal alliberador de la Pàtria, Francesc Macià.

PAU PRUNA

LES TOMBES FLAMEJANTS

Fou una pàtria. Va morir tant bella, que mai ningú no la gosà enterrar: damunt de cada tomba un raig d'estrella, sota de cada estrella un català.

Tant a la vora de la mar dormia aquella son tant dolça de la mort, que les sirenes dia i nit oïa com li anaven desvetllant el cor.

Un dia es feu una claror d'albada i del fons de la tomba més glaçada fremí una veu novella el cant dels cants:

—Foc nou, baixa del cel i torna a prendre. Ja ha tornat l'hora d'esventar la cendra, oh Pàtria de les tombes flamejants!

VENTURA GASSOL